

[Hejto](#) > [Wpisy](#)
[Polaków...](#)

> [Sowiecki plan odpolszczenia Lwowa. Do więzień trafiło kilka tysięcy](#)

[Treść autorska](#)

5 stycznia 2026

Sowiecki plan odpolszczenia Lwowa. Do więzień trafiło kilka tysięcy Polaków...

Miedzyzdroje2005 **GRUBA RYBA**

w Ciekawostki miesiąc temu

4 stycznia 1945 r. we Lwowie trwały masowe aresztowania Polaków przeprowadzane przez NKWD. Tajny „Plan przeprowadzenia operacji zatrzymania antysowieckiego nacjonalistycznego elementu spośród polskiej ludności miasta Lwowa” został zatwierdzony 21 grudnia 1944 r. przez naczelnika UNKGB obwodu lwowskiego, komisarza bezpieczeństwa państwowego 3 rangi Aleksandra Woronina. Zgodnie z nim należało przeprowadzić w mieście i siedmiu rejonach obwodu (gródeckim, winnickim, sokalskim, pomorzańskim, rawsko–ruskim, przemysłańskim i lwowskim) „operację zatrzymania kontrewolucyjnego polskiego elementu nacjonalistycznego”.

Była to tzw. „gosudarstwiennaja pieriewierka”, czyli przegląd obywateli pod kątem ich stosunku do okupanta niemieckiego w czasie wojny. Listy kandydatów przygotowywane były co najmniej od połowy 1944 r. Opierano się na wszelkich dostępnych źródłach, z anonimowymi donosami włącznie.

Wstępne listy proskrypcyjne objęły m.in.: profesorów (14 osób), lekarzy (10 osób), artystów (6 osób), księży (8 osób), pracowników naukowych (13 osób), inżynierów (18 osób), artystów plastyków (2 osoby) i jednego reżysera. Ponadto znaleźli się na nich robotnicy (186 osób), urzędnicy (155 osób), uczniowie szkół i instytucji (22 osoby), nauczyciele (13 osób), gospodynie domowe (9 osób), prywatni właściciele (5 osób), lekarze (3 osoby), chałupnicy (3 osoby) oraz osoby bez określonego zajęcia (148).

Akcja zaczęła się w nocy z 2 na 3 stycznia. Trwała do nocy z 8 na 9, a według niektórych przekazów nawet do 20 stycznia. Według szacunków Armii Krajowej objęła kilka (a być może kilkanaście) tysięcy osób. Część aresztowanych po kilkudniowym śledztwie została zwolniona, jednak większość deportowano w głąb Związku Sowieckiego.

NKWD zatrzymywało podejrzanych o członkostwo w AK (za donos płacono 300 rubli), ale też folksdojców, ludzi współpracujących podczas okupacji z Niemcami, konfidentów Gestapo, nacjonalistów ukraińskich, współników morderstw i rabunków na Żydach, złodziei i prostytutki.

Ogólny stan w więzieniach lwowskich po aresztowaniach wynosił ponad 8 tysięcy zatrzymanych (pojawia się też liczba aż 17 tysięcy), w tym 65 proc. Polaków, 20 proc. Ukraińców i 15 proc. Sowietów. Było wśród nich 23 lub 31 pracowników naukowych Uniwersytetu Lwowskiego i Politechniki, wielu księży zakonnych i świeckich, 10 artystów teatralnych i muzyków, 38 inżynierów i techników, 7 lekarzy, 10 adwokatów, ośmiu polskich i czterech ukraińskich pracowników kuratorium.

Aresztowano profesorów Politechniki i Uniwersytetu Lwowskiego (m.in.: Włodzimierza Burzyńskiego, Edwarda Sucharda, Mariana Janusza, Ewę Pilatową, Juliana Makarewicza, Kazimierza Przybyłowskiego, Eugeniusza Rybkę, Ryszarda Gansińca, Zdzisława Pazdro, Adriana Demianowskiego, Józefa Kubicza, Eustachego Geberle i Mariana Puchalika.

Listę naukowców do aresztowania na Uniwersytecie przygotował przypuszczalnie sowiecki rektor Iwan Bielakiewicz, a na Politechnice – pochodzący z Łotwy dr inż. Donat Längauer, członek Związku Patriotów Polskich. Konspiracyjna organizacja „NIE” wydała wyrok na Längauera, który 26 marca 1945 r. został zastrzelony na Cmentarzu Łyczakowskim.

Według meldunku Armii Krajowej liczbę aresztowanych i deportowanych w styczniu 1945 r. oszacowano na 31 pracowników naukowych Uniwersytetu i Politechniki oraz 38 inżynierów i techników.

Z kolei wśród zatrzymanych duchownych byli księża: Józef Keller z klasztoru dominikańskiego, Ignacy Chwiruta, kanonik rzymskokatolickiej Kapituły Metropolitalnej, Władysław Lanocha z klasztoru dominikańskiego i Stanisław Bizuń, rektor rzymskokatolickiego Seminarium Duchownego.

W trakcie „gosudarstwiennoj pieriewierki” do Lwowa przyjechał 10 stycznia 1945 r., pełnomocnik PKWN ds. ewakuacji Polaków Władysław Wolski. Wystąpił on w obronie aresztowanych i potępił represje wobec ludności polskiej.

Styczniowe aresztowania, prócz wspomnianego przeglądu zachowań obywateli w stosunku do okupanta niemieckiego, miały także drugie dno. Sowieckim władzom chodziło o skłonienie lwowskich Polaków do wyjazdu, celem odpolszczenia miasta. Jednocześnie do Lwowa przywożono tysiące Rosjan i Ukraińców i osiedlano ich tam, by w ten sposób zmienić strukturę narodowościową i móc oświadczać na arenie międzynarodowej, że Lwów nie jest wcale miastem polskim.

Za: @ Facebook // Muzeum Armii Krajowej im. gen. Emila Fieldorfa "Nila" w Krakowie

Na fot.: sowietyzacja Lwowa: dowództwo 1. Frontu Ukraińskiego na trybunie przed gmachem opery we Lwowie podczas wiecu po zajęciu miasta, lipiec 1944 r.; odsłonięcie pomnika Lenina we Lwowie w styczniu 1952 r.; obchody państwowego święta we Lwowie w 1947 r. Fot. domena publiczna.

<https://www.hejto.pl/wpis/sowiecki-plan-odpolszczenia-lwowa-do-wiezien-trafilo-kilka-tysiecy-polakow>